

УДК 340+330.3
ББК 67.9(4Укр)0+65.9(4Укр)011
В68

Рецензенти

В. В. Джузь, доктор юридичних наук,
професор кафедри цивільно-правових дисциплін
Міжрегіональної академії управління персоналом (м. Київ)

О. П. Подцерковний, доктор юридичних наук,
професор, завідувач кафедри господарського права
і процесу Національного університету «Одеська юридична
академія», член-кореспондент НАПрН України (м. Одеса)

*Рекомендовано Вченою радою
Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля
(протокол № 4 від 24 грудня 2013 року)*

Відтворення всієї книги чи якої-небудь її частини
будь-якими засобами або в якій-небудь формі, у тому числі в Інтернеті,
без письмового дозволу видавництва забороняється

Воловик О. А.
В68 Погляд на право і розвиток економіко-правового дискурсу :
монографія / О. А. Воловик. — К. : Юрінком Інтер, 2014 р. —
272 с.
ISBN 978-966-667-597-5

Монографія присвячена дослідженню методологічних проблем, що впливають на стан економіко-правової галузі знань та відповідного правового регулювання, з'ясування їх міжконтинентальних історичних витоків та інституціональних факторів, що ускладнюють запровадження альтернативних дослідницьких програм у пострадянській правовій науці. Авторка обстоює тезу, що зміст економіко-правового дискурсу в академічній науці первинно задається переважаючим типом правового мислення, а в українському правознавстві міцними залишаються традиції концептуально-нормативного формалізму.

У роботі висуваються аргументи на користь міждисциплінарної парадигми теорії господарського права, із запровадженням до правового аналізу зовнішніх критеріїв оцінки (зокрема суспільної економічної ефективності), де пріоритет буде належати соціально-економічним та аксіологічним складовим. Особливу увагу приділено питанню зближення методологічного апарату економіки та права шляхом розкриття потенціалу нової інституціональної теорії і, зокрема, економічного аналізу права, для розширення юридичних дослідницьких програм.

Для фахівців-юристів у галузі економіки та права, включаючи науковців, викладачів, студентів, практичних працівників та усіх інших, хто цікавиться пошуком і застосуванням нових підходів у дослідженнях економіко-правової проблематики.

УДК 340+330.3
ББК 67.9(4Укр)0+65.9(4Укр)011

ISBN 978-966-667-597-5

© О. А. Воловик, 2014
© Юрінком Інтер, 2014

Зміст

Від автора	5
Розділ 1. ОСОБЛИВОСТІ ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ ДУМКИ	8
1.1. Класика жанру: німецький доктриналізм та американський формалізм	8
1.2. Інституціональне середовище новаторських ідей у праві	14
1.3. Генератори правових інновацій та наслідки наукової родючості	17
1.4. Особливості юридичної думки (позаправовий аспект)	22
1.5. Економічний аналіз права як відверта відповідь на незручне запитання	26
1.6. Типи правового мислення (два погляди на право)	31
Розділ 2. СТАН ПОСТРАДЯНСЬКОГО ЕКОНОМІКО-ПРАВОВОГО ДИСКУРСУ	39
2.1. Історична спадщина	39
2.2. Про сучасні кризи капіталізму та моралі	43
2.3. Рефлексія економічної науки: наслідки «економіко- центризму»	50
2.4. Про кризові симптоми у пострадянській правовій думці	52
2.5. Інституціональні пастки академічного середовища	57
2.6. Щодо дискусії цивілістів з господарниками: який кодекс нам допоможе	62
Розділ 3. МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	76
3.1. Суспільний господарський порядок та економічна ефективність: проблема сумісності наукових парадигм	76
3.2. Потенції нової інституціональної економічної теорії для юридичних дослідницьких програм	88
3.3. Новий інституціоналізм в українській економічній думці	102
3.4. Інституціональна теорія права: чого бракує соціологічній концепції	105
3.5. Концептуальний каркас економічної теорії права	114
3.5.1. Сучасний рух «право і економіка»	129
3.6. Ціннісний напрям: морально-етичні питання господарювання та економіки	135

Зміст

3.6.1. Витоки морально-етичних орієнтирів господарювання	138
3.6.2. Аксиологічні проблеми концепції постійного економічного зростання.....	143
3.7. У пошуках балансу між догматикою та політикою права	153
Розділ 4. ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ НЕОІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО ПІДХОДУ ТА ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ПРАВА В ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІЙ ПЛОЩИНІ.....	165
4.1. Щодо причин усталеності архаїчних форм господарювання (інституціональний підхід).....	165
4.2. Суспільна корисність господарської діяльності: нейтралізація догматичного забарвлення	174
4.3. Види підприємництва: запровадження економічного підходу до правового аналізу.....	179
4.4. Еволюція мети договірного права: економічний підхід.....	192
4.5. Економічний підхід до подолання договірних диспропорцій (на прикладі відповідальності банків).....	202
4.5.1. Правові важелі вирівнювання диспропорцій та захисту споживачів фінансових послуг	220
4.6. Перешкоди ефективності економічного правосуддя: проблема раціонального невідання суддів.....	224
4.7. Техніко-юридичні питання кризь призму нової інституціональної теорії (проблеми нормотворчості).....	229
Висновки.....	240
Післямова	250
Література	252